

Державний вищий навчальний заклад
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”
Кафедра теоретичної і прикладної економіки

МІКРОЕКОНОМІКА

ТЕМА 3 “ОРДИНАЛІСТСЬКА ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА”

Матеріали до лекції

Для студентів 1-2 курсів
економічного факультету
всіх форм навчання

Суми
УАБС НБУ
2008

УДК 330.101.542(042.3)

М59

Рекомендовано до видання вченою радою Української академії банківської справи Національного банку України, протокол № 10 від 02.07.2007.

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри теоретичної і прикладної економіки, протокол № 11 від 11.06.2007.

Укладач
кандидат економічних наук

І.В. Лопаткіна

Рецензенти:

кандидат економічних наук, доцент

Т.О. Семененко;

кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної теорії

Сумського національного аграрного університету

В.В. Пилипенко

Відповідальний за випуск

кандидат економічних наук, доцент

М.І. Синюченко

М59 Мікроекономіка: Тема 3 “Ординалістська теорія поведінки споживача”: Матеріали до лекції / Уклад. І.В. Лопаткіна. – Суми: УАБС НБУ, 2008. – 30 с.

Навчальна розробка містить зміст теми “Предмет і метод мікроекономіки”, матеріали слайд-шоу, перелік основних термінів, понять та рекомендовану літературу.

Призначена для студентів 1-2 курсу економічного факультету усіх форм навчання.

УДК 330.101.542(042.3)

© ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”, 2008

Тема 3

ОРДИНАЛІСТСЬКА ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА

ЗМІСТ ТЕМИ

- загальна характеристика ординалістської концепції;
- аксіоми ординалістської теорії;
- крива байдужості (індиферентності);
- гранична норма заміщення;
- бюджетне обмеження

Порядковий (ординалістський) підхід до корисності

- передбачає можливість оцінювати тільки те, якому набору благ надається перевага, а не кількісну різницю в корисності;
- поняття “корисність” не є основним, його вживання не передбачається;
- *важливе зауваження: модель і фактор ціни товарів (тема 4)*

Аксиоми ординалістської теорії

- повної (абсолютної) упорядкованості;
- транзитивності (узгодженості);
- ненасиченості;
- незалежності

Крива байдужості

- характер кривої байдужості;
- форма кривої байдужості;
- припущення стосовно кривих байдужості;
- властивості кривої байдужості

Крива байдужості

Об'ємна модель

Крива байдужості

Лінія рівної корисності, усі точки якої характеризують набори товарів, які забезпечують споживачу однаковий рівень корисності:

$$TU - const.$$

$$-\Delta TU = \Delta TU;$$

$$TU_{xy} = TU_x + TU_y;$$

$$-\Delta TU_x = + \Delta TU_y$$

Крива байдужості

- споживач, байдужий до комбінацій на конкретній кривій байдужості, але не байдужий до комбінацій на різних кривих байдужості;
- криву байдужості можна розглядати як межу між більш і менш придатними комбінаціями

Карта кривих байдужості

- множина всіх можливих рівнів корисності для певного споживача;
- карта кривих байдужості (схема)

Карта кривих байдужості

Карту кривих байдужості можна розглядати як ординалістську функцію корисності.

Вона допомагає ранжувати ринкові кошики – розташовує їх у порядку переваг. Однак вона не показує, наскільки один кошик переважає інший

Форма кривої байдужості

Карта байдужості для особливих видів товарів

Припущення стосовно кривої байдужості

- всі товари можна безперервно подрібнювати. Таким чином, розміри одиниць товарів не стримують споживача;
- уподобання і порядок переваг тих чи інших комбінацій визначені і постійні;
- товари, бажані для споживачів. Таким чином, споживаються тільки бажані товари і гранична корисність позитивна

Властивості кривої байдужості

Криві байдужості, що лежать вище і правіше іншої кривої, являють собою кращі для даного споживача набори товарів, з більшою сукупною корисністю (але кількість товарів не конкретизована)

Властивості кривої байдужості

Криві байдужості мають від'ємний нахил

Властивості кривої байдужості

Криві байдужості не перетинаються

Властивості кривої байдужості

Крива байдужості – функція, яка може бути проведена через кожну точку простору товарів, а не набір дискретних точок

Властивості кривої байдужості

*Криві байдужості випуклі відносно початку
координат (дати характеристику MRS)*

Гранична норма заміщення (Marginal Rate of Substitution – *MRS*)

- кількість блага Y , від якої споживач готовий відмовитися в обмін на додаткову одиницю блага X за умови збереження рівня задоволення;
- алгебраїчний вираз показує пропорцію обміну:

$$MRS_{xy} = -\Delta Y / \Delta X$$

Гранична норма заміщення, *MRS*

- нахил кривої байдужості відбиває величину граничної норми заміщення;
- пропорція обміну не постійна;
- пропорція обміну зменшується при русі вниз вздовж кривої (причина опуклості)

Гранична норма заміщення, *MRS*

- може трактуватись як зворотне співвідношення граничних корисностей благ:

$$MRS_{xy} = -\Delta Y / \Delta X = MU_x / MU_y;$$

- доведення

Бюджетне обмеження

Показує різні комбінації 2-х товарів, що можуть бути придбані при фіксованій величині грошового доходу. Аналітичний запис:

$$P_x X + P_y Y = I,$$

$$Y = I / P_y - P_x / P_y \cdot X$$

**Приклад: комбінація продуктів X та Y,
що доступні споживачу з доходом
 $I = 12$ грош. од.**

Одиниці товару Y ($P_y = 1,5$ грош. од.)	Одиниці товару X ($P_x = 1$ грош. од.)	Сумарні витрати
8	0	12 (= 12 + 0)
6	3	12 (= 9 + 3)
4	6	12 (= 6 + 6)
2	9	12 (= 3 + 9)
0	12	12 (= 0 + 12)

Бюджетне обмеження

Геометричне місце точок, які характеризують усі набори товарів X та Y , на придбання яких за цінами P_x та P_y споживач повністю витрачає свій дохід (I)

Положення бюджетного обмеження визначають:

- дохід;
- ціни

Зміни положення бюджетного обмеження визначають:

- а) зміни доходу;
- б) зміни цін:
  - пропорційні;
  - непропорційні;
- в) зміни однієї ціни

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

- ординалістська теорія;
- крива байдужості;
- карта кривих байдужості;
- гранична норма заміщення;
- бюджетне обмеження

ПІДРУЧНИКИ

1. Барр Р. Политическая экономия: В 2-х т. – Т. 1: Пер. с фр. – М.: Междунар. отношения, 1995. – С. 12.
2. Будаговська С., Кілієвич О. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка: Підруч. для студентів екон. спец. закл. освіти. – К.: Основи, 1998. – С. 44-51.
3. Гальперин В.М., Игнатъев С.М., Моргунов В.И., Микроэкономика: В 2-х т. / Общая редакция В.М. Гальперина. – Изд. 2-е, испр. – Т. 1. – СПб.: Экономическая школа, 1996. – С. 101-110.
4. Економічна теорія: У 2-х кн. – Кн. 2. Мікроекономіка: Навч. посібник / За ред.: З.Г. Ватаманюка та С.М. Панчишина. – К.: Заповіт, 1997. – С. 91-97.
5. Нуреев Р.М. Курс микроэкономики: Учебник для вузов. – М.: Издательская группа “НОРМА-ИНФРА-М”, 1998. – С. 120-142.
6. Пиндайк Р.С., Рабинфельд Д.Л. Микроэкономика: Пер. с англ. – СПб.: Питер, 2002. – С. 66-104.
7. Самуельсон Пол, Нордхаус Вільям Д.. Економіка. – М.: Біном-кнорус, 1997. – С. 115-134.
8. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика. – М.: Дело, 1993. – С. 96-118.
9. Хайман Д.Н. Современная микроэкономика: анализ и применение: В 2-х т.: Пер. с англ. – М.: Финансы и статистика, 1992.

Дякую за роботу!

Навчальне видання

МІКРОЕКОНОМІКА

ТЕМА 3 “ОРДИНАЛІСТСЬКА ТЕОРІЯ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧА”

Матеріали до лекції

Укладач

Лопаткіна Ірина Вікторівна

Редактор *Г.М. Нужненко*

Технічне редагування *І.О. Кругляк*

Комп'ютерна верстка *Н.А. Височанська*

Підписано до друку 12.02.2008. Формат 60x84 1/8. Гарнітура Times.

Обл.-вид. арк. 0,18. Тираж 9 пр. Зам. № 772

Українська академія банківської справи Національного банку України

40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

Надруковано на обладнанні Державного вищого навчального закладу
“Українська академія банківської справи Національного банку України”

40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57